

E. Kragtsveidi pilt
1912

14. aastakäik.

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Teelise hind kättesaamisega aastas 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Rüütli uulitsa nurgal nr. 46/15,
„Teaduse“ raamatukaupluses. Telefon N° 740.
Aadress Wene keeles lüh- kut ta rahakirjadele: r. Pöewen.
Журналъ „Мѣся Марсъ“.

Sarwitamata jäänud liibemad käsitirjad häwitatakse ära, kui tagasi saatmisets martisi juurde lisatud ei ole. Kirjatõõdel peab
saatja täielik aadress ja nimi peal olema.

Nr. 42.

Laupäeval, 6. (19.) juunil 1915.

Nr. 42.

Maakuulajate tagastitulek.]

Suure Europa sõja kaart

eestikeeles on ilmunud, iga riik isewärwiga.
Kaardi peal on üle 10.000 koha ja linna nime.
Raudteed, jõed ja mäed on ära tähenatud.

Kaart on selge ja igaihele arusaadaw. Hind 1/50 kop.
Saada igast raamatukauplusest.

Pealadu Teaduse raamatukauplus Tallinnas.
Harju ja Rüütli uul. nurgal 46/15. Sissekäik Rüütli uul.

I. Johannes Lamberg, Tallinnast. II. Johann Kraut, Tallinna maalt, Nisist kihelk. III. Oskar Rauba, Võrust. Praegu võitlevad M. all.

Seravifilm ja Seravifõrm.

Looke-salapolitseinikudsk..

W. Harb.

Suures sadamalinna oli üks suurt era-salapolitseinikude asutust. Uhe nimi oli „kriminaalbüro Seravifilm“ ja ta tegi oma nimele au, teise — „sala-büro Seravifõrm“, ja see oli terasem ja walmjam kui kuulus muinaslooline seitsmepealine madu.

Seravifilm ja Seravifõrm olid ägedad wõistlejad. Kumbki kinnitas omal kõigelaialdasemad ühendused ja üliwilunud nuuskurid olewat, mille abil ta kõige suurepärasemaid wõitu saanud.

Mõlemis büros walitses ühel päewal suur ärewus.

Üks anderikas rahwuswaheline kelmi ajas juba mõnda aega Europa suuremates linnades oma peetuste äri. See oli üks läbi ja läbi lihwitud ja kardetaw mees, kes lollidelt ja tarkadelt igatepidi raha wälja ostas pigistada, ja kes igal tingimisel kinni püüda tuli.

Selle peene kelmi hästi õnnestanud wigurite üle olid — need, kes ise temast pilgamata jäänud, esmalt naernud, kuna need, kellele ta „aadert lastnud“, muidugi sülgasid. Kuna ta aga ikka ja ikka jälle libedalt nagu angerjas politsei wõrkudest wälja ostas libiseda, siis said wiimaks kõik karsitaks ja niihästi era- kui ka ametlikud -salapolitseinikud nii mõnegi libeda pilke kuulda.

Jah, meeletumiseni wõis ta wiia! Seda angerjalibedat meest ei saanud kinni püüda, sellest hoolimata, et kõige terasemad ja hästi wilunud nuuskurid ööd kui päewad tema peale jahti pidasid. Ta mängis oma wigurisi edasi, kord siin, kord seal, ja wedas kõrget politseit jultunult ninapidi.

Nähtawaste ei olnud see mees ka üllinda, waid tal olid feltimehed ja abilised, kes niisama ettewaatlikult „tõotasid“, nagu nende herra ja meister.

Kõiksugu wõimalikkudes riides ja kõige mitmekesijemate walenimede all astusid nad ülesse ja mõistsid oma ohureid nii imepeenelt wõrgutada ja paljaks koorida, et mitte ainult labafed inimesed lõksu ei langenud, waid ka wilunud, umdukkitud rebafed.

Ujalehtedel oli kõmulugusi rohkem kui küll ja nad jahwatasid neid suure elawusega. Ja sala-büro „Serawifõrma“ ülem — Krauseks nimetas ennast see wäite, kõhu mehite, sügawasse pealuusse wajunud filmade ja iseloomuliku kontfus ninaga — ei saanud ühtegi ööd enam rahulikult magada. „Et Baumann mul nüüd autasu ja kuulsust nina eest ära ei näpšaks!“ oli tema alaline mõte.

Baumann oli kriminaalbüro „Serawifilma“ peajuht. Suuremat wastolu ei wõi ettegi kujutada kui need kaks wõistlejat. „Serawifõrma“ Krause oli esimest sorti asjatundja, kes armastusest selle ameti wastu salapolitseinikuts hakanud ja hoolikalt enese teadmisi täiendada püüdis. Ei olnud temal suuremat lõbu kui wõimalikult keerulist lugu üles harutada ja kawalat lõksu seadjat weel kawalamasse püümisses meelitada. Juhtus mõni isearanis raste ja huwitaw lugu, siis afus ta ikka ise ametisse ja ei jätnud uurimist ei ühegi oma palgalise hoolets.

Hoopis teistsugune oli Baumann, kes „Serawifilma“ juhtis. Tema salapolitseiniku omadusi hindasid tema ametnikud üsna madalaks, ja peale selle oli weel keegi, kes neid otse nulliks pidas — see oli tema oma naine.

Baumann oli harilik kodanikuloomuga inimene. Ta oli „Serawifilma“ ajutaja lese kofinud ja waates selle ettemõte peale ainult äriliseft seiskubast. Et see kriminaal-büro head isjetralekut andis ja tal omal ka oma wäike warandus oli, siis lubas ta enesel mõnusat ja lõbusat elu elada, mis hästi ta maitse ja kontide järele oli, sest ta läks tubliste raswa ja kõhukats ja oli nii siis ka teha poolest oma kõhnale wõistlejale otse wastandiks, kes oma elukutse-auahnuseft aetud nagu linnukoer kõik linnad, külad ja urkad läbi kihutas.

Teadete korjamised ja uurimised jättis Baumann kõik oma hästi koolitatud ametnikude hoolets, kes head palka said. Ise andis ta neile ainult üleüldist juhatusi.

See oli tema õnn. Aga see oli ka tema naise heateay, kes õig wäe ära näinud oli, kui wäag wähe andi tema teisel mehel salapolitseiniku ameti jaoks oli. Ja sellepärast polnud ta ennem puhkanud, kuni mehel kõik auahned mõtted, „Serawifõrma“ Krause sarnaselt töötada, minema oli peletanud.

Minult harwa astus Baumann ise tegewusesse, ja siis pidi sellega leppima.

Kui mõni „peenile“ asi ees seisis, ülesanne, mis rohkem taktitundmuft ja saladuses hoidmist nõudis, kui wilumist ja meeleterawust, siis wõttis „Serawifilma“ ülem selle täidefaatmise oma peale.

„See on minu tegewusewäli,“ ütles ta harilikult. „Selle jaoks on mul kõik nõuetawad omadused.“

See oli sel ajal kui mõlemi salapolitsei kontori kõigeparemad jõud nagu linnukoerad kuulsa rahwuswahelise kelmi jälgedel haifu ajamas olid, seal tuli Baumann ühel õhtul hilja koju. Naine ja õhtusööök ootasid teda juba tütt aega.

„Sa jäid wäga hiljaks, Artur,“ tähendas naine, siiski ilma etteheiteta ja rahulikult. „Aga sul on ju õige lõbus nägu. Saite selle poisi wiimaks kätte?“

„Seda küll mitte,“ ütles Baumann ja hakkas rikkalikult laetud laua suurepäralisi roogasi õnnistatud ifuga maitsema. „Aga mulle anti wäga tähtis ja austaw ülesanne, mille ise täide saatma pean. Võisse kiirrongiga sõidan ma pealinna.“

„Sina? Võisse kiirrongiga?“

„Ja muidugi, mu armsam. Wäga tähtis ja wäga peenike asi.“ Ta walas omal klaasi marjawiina ja maitstes feda pikkamisi, suure mõnutundmuftiga.

„Kas ei wõi siis Brummer wõi keegi teine —“

„Üsna wõimata. Brummer on puhkufel — see waene mees on juba päris turwameelne, et ta kõigest waewast hoolimata jällegi kord walejälgedele oli sattunud — ja teised selleks ei kõlba. Kui fõõmisega walimis olen, kirjeldan sulle pikemalt. Nüüd jäta mind rahule!“

Wiimaks pani Baumann noa ja kahwli kõrwale.

„Nii siis, — see oli just enne äri kinni panemist, seal kutsuti mind telefoni juurde. Kõlistati „Imperiali“ wõõrastemajaft. Üks suurtfugu herra soowiwat minuga kõnelda ja nõudwat minu abi. Ma läksin selle kutse peale wõõ-

rastemajasse ja mind wiidi seal kõige toredamatesse ja kalimataessee ruumidesse, kus ühe peene herraga kokku sain — grahw Klausewitz-Brandensfeldiga, armas Frida, üks väga suurkõrgu herra. See filmittes mind terawalt ja jahedalt ja palus siis kerge käelikutusega istet wõtta.

„Minule soowitati teie biitrot, kui ustawat ja asjatundlikku ajutust,“ algas ta.

Ma kumardasin. „Herra grahw wõib igas asjas minu peale kindel olla.“

Ta nokutas. „Kurb ja piinlik perekonna asi sunnib mind teie abi nõutama. Awalikult öeldud, mul ei ole sugugi meele järele wõõraid selle asjaga tutwustada, aga ma olen haiglane ja ei suudaks ise kõiki neid ärewusi wälja kannatada.“

Grahw oli ka tõeste näost kahwatu ja haiglase ilmega. Ka see ei olnud mul filmade wahel jäänud, et ta üht jalga järele wedas ja lonkas.

„See on arusaadaw, herra grahw,“ ütlesin mina, „ja ma julgen tähendada, et mul juba sõgedaste niisuguste asjadega tegemist on olnud ja neid alati kiiduwäärt ladufusega lorida olen ajanud.“

„Ahi on järgmine. Minu poeg“ — sügaw wari lendas üle kõneleja näo — „teeb mulle suurt muret. Ta elab kergemeelset elu ja unustab päriselt oma kuulsa suguwõija. Sana ja perekonna peana olen ma kõik katunud, heaga ja kurjaga, et teda jälle õigele teele ja kohuste täitmisele tagasi saada. Sellest ei ole midagi kasu olnud. Ka ema pisarad on tagajärjetats jäänud.“

Tumedalt wahtis grahw oma ette ja waikis natuke aega. Siis kogus ta ennast jälle, aga näha wõis, et nende asjade meelde tuletamine temal walus oli. „Üks alamast seisufest naisterahwas,“ seletas ta siis, „wist mõni wõrgutaja, kes oma armastust ainult raha eest kingib, on ta niitüd oma wõrku tõmbanud. Nagu ma kuulnud olen, on see üks ilusamatest näitlejannadest. Ma waatan niisuguste asjade peale väga waljult, herra Baumann, aga möödaminewa tuhina ja eksituse annaksin siiski hea meelega oma pojale andeks, kui ta seda kahetsiks ja oma eksiteest lahkuks. Aga ta on selle naisterahwaga põgenenud ja mõtleb temaga isegi abieluse astuda.“

Niitüd kattis grahw oma näo kätega, otskui oleks tal häbimärgi warjata, mida poja liiderlikkus temale jätnud.

„Abieluse astuda,“ küsisin mina.

„See näitab küll uskumata olewat, aga on ometi just nii. Ühes kirjjas, mis ta mulle kirjutada julges, teatas ta mulle oma kindlat otjust. Esmesest wiha filmapilgul tahtsin ma ennast temast lahti ütelda. Aga ma ei taha standali ja — teie mõistate, herra Baumann — ma armastan teda tema kergemeelsufest ja eksiteedest hoolimata weel, kui oma liha ja werd. Ta on ebasõprade wõrku langenud, kes tema hea südame ära rikkusid. Ei, noor Klausewitz-Brandensfeld ei tohi hukka saada! Weel kord tahan ma temale päästwa käe ulatada!“

„Teie taljutate sellega dieti, herra grahw —“

„Aga ma ise seda ei wõi, ja sündsat sõpra selleks ei ole mul ka. Mul käib loomu wastu niisuguste naisterahwastega läbirääkimisi pidada ja tingida. Tõeste, ma olen kõige halwem wahesobitaja, minu äkiline meel weaks mind järeelmõtlemata sõnadele ja tegudele —“

„Ma olen walmis seda asja oma peale wõtma, herra grahw,“ ütlesin ma wastutulelikult.

„Tänan,“ wastas ta, kergemalt hingates. „Ma pean teie kõneanni ja kunsti abiks wõtma ja endi suguwõija saatuse teie hooldeks usaldama, niisama nagu mängija oma õnne wiimase kaardi peale paneb. Teie teete mulle suurema heateo, kui ehk aimate. Olge kindel, ma ei tasu teile mitte ainult rahaga rikkalikult, kui te mu poja mulle tagasi toote, ei, minu tänu ja mõju on teile kindlad, nii kaua kui ma elan.“

Ta waikis raugenult. Walurõõrus ta näol olid weel sügawamaks läinud.

„Ütelge, mis ma tegema pean, herra grahw,“ palusin mina.

Istuwad: J. Siihw. A. Lameweste.
Seisawad: E. Treiel. Hugo Heil, Haldiste kihelkonnast, Pornuse wallast, tegewas wäeteenistuses, auto komandos.

„Sõitke weel täna õösel pealinna, herra Baumann — teie ise, kui ma paluda tohin, mitte mõni teie ametnikudest. Teil on see ehk wõimalik?“

„Ma annan ennast paariks päewaks täieste teie teenistusesse, herra grahw,“ wastasin mina.

„Ma tean kindlaste, et mu poeg pealinnas on. Sõegi wõõrastemaja on mul teada, kus ta elab. Juhtumisi sain seda teada. Teie lähete sinna wõõrastemajasse, koge homme hommiku wara, ja räägite minu pojaga minu usaldusmehena. Peaks ta aga juba ära reisinud olema, siis otsige ta jäljed üles ja ärge puhake enne, kui tema kätte saanud olete. Siis katuge minu poja peale mõjuda, et ta sellest tüdrukust lahti lööks. See ei saa kerge olema, sest see tüdruk olewat väga ilus, ja noored mehed on armastufetujus pimedad ja lollid. Aga kujutage temale eredates wärwides filmade ette, mis teda ootab, kui ta oma meeletut etewõtet ei jäta. Urge olge manitustega ja ettekujutustega kiiski, kuni wõitnud olete. Ma usun kindlaste, teie olete niisuguste asjade jaoks kõige kohasem mees.“

Selle kiituse wõisin ma puhtasüdamlikult wastu wõtta, Frida. Ma olen kindel, et mul lorida lähed noorele grahwile teisi mõtteid pähe panna. See ülesanne on just nii minu maitse järele.

Proua Baumann wangutas pead. „Sul on iseäralikud tujud, Artur. Suuremale osale teistest inimestest, arwan ma, oleks see väga wastu meelt ja piinlik.“

„Perekonna sala-asjad ja teised peene maiguga asjad, see on minu eri-ala,“ seletas Baumann rõõmsa näoga. „Ja kuule, mis grahw edasi ütles. „Teie räägite siis ka selle tüdrukuga, herra Baumann. Paktuge tale raha — üks-kõik kui palju. Ma wolitan teid faktümmend tuhat marka pakkuda, ja ka rohkem, kui tarwis peaks olema — ma kannan selle ohwri heameelega. Rahaga tehakse niisugused inimesed paenduwaks. Küll näete, et ta eesmärgiks on ainult wõimalikult palju raha wälja pressida.“

„Aga kui lugu siiski nii ei ole ja ta raha wastu ei wõta? Kui ta teie poega tõeste armastab, herra grahw?“

„Tehke aga, mis ma teile ütlen. Sellega jõuate kõige paremine eesmärgile. Ma annan teile pangasedelid kolmekümne tuhande peale. Ah — teie ei saa ju niitüd õhtul seda raha enam pangast kätte. Wäga kahju. Teie peate reisu edasi likkama, kuigi selle läbi wahest ehk kõik kaotan.“

„Herra grahw —“

„Mis te ütlete? Teil on omal nii palju sularaha käepärast? See oleks ju väga hea. Ma ei tahaks mingi hinna eest ainultki minutit kaduma lasta minna.“

„Andke pangasedel, herra grahw. Ma sõidan weel täna õösel. Tagasitules jõuan ju ka pangast wälja wõtta,“ ütlesin mina.

Belgias. Lõhutud Löwenis.

„Kas ei olnud see liiga palju lubatud, Artur,“ ütles Baumanni abikaasa walele. „Sa ei tunne ju grahwit ja sul pole imasti temaga ärilist ühendust olnud!“

„Wabanda, mu arm. Aga ma näen, sa pead mind siiski liiga rumalaks ja kergemeelseks. Mis jaoks on mul siis kontorist teadete-büroo? Esimene asi, mis tegin oli see, et tagasi teel weel korra kontorisse sisse astusin ja raamatuteist grahwit seiskord läbi waatasin. Ta seiskord on hiilgaw ja ühesainsas pangas on tal ligi poolmiljoni seismas.“

„Siis on hea, Artur.“

„Ka ilma järelewaatamata teadsin ma, et see mees igasugusest kahtlusest kõrgemal seisab. Minul on ju kohe oma salapolitseiniku tundmus, mis ütleb, kellega mul tegemist on. See tuleb kõik wilumiseft. Niisama nagu ma õige ja waleraha wahel wahet oskan teha, nii näen ma esimese pilguga kohe, kas mu ees tõstne aumees wõi õnnelikult seisab. — Grahw Claufewitz oli wäga tänulik kui tema juureft lahkusin ja ma tõttasin, pangafedel taskus, siia, hoolega järele mõteldes, kudas mul küll kõige parem oleks poega isale tagasi muretseda. On ometi ilus asi ju see meie tegewus: igalpool ajame ülekohtu nurja ja teeme inimesed, keda see wõi teine õnnetus tabanud, jälle õnnelikudeks.“

„Proou waatas kella.“

„Pooltunni pärast pead sa minema. Ma lasen sinu reisikohwrit kohe walmis panna.“

„Ta tõlistas ta juhatus sisse astuwale tüdrukule, mis teha.“

Õsine kiirrong seisis sõiduwalmis jaama ees. Reijaid oli harwapoole ja warakult waksali jõudnud Baumanni oli wõimalik omale sündsat paika wälja walida. Gummipadja, sooja waiba ja ludumütsi oli hoolas abikaasa tale kaasa andnud.

„Sa aegutas sündameft ja scitutas enese mõnuvalt küljeli.“

Kui nüüd ometi tuttawaid siia ei juhtuks, kes oma kohuseks peawad wagunis tingimata lobiseda. Kas politikaft wõi koguni selleft kuulsast rahwuswahelisest kelmist, kelle teod nüüd igalühel suus seisawad, otsekui peaks salapolitseinik igaihele oma saladust awaldama.

„U-ah! Ta aegutas jälle täiesti suust.“

Jumalale tänu, rong läks wiimaks ometi! Rattad hakkasid pikkamissi liikuma — ikka rutemine ja rutemine.

„Tere õhtust, herra ametiwend!“

Ennast pingil istuma ajawa Baumanni kõrwal seisis lõbusalt naeratades „Terawörwa“ ülem Krause, kes praegu kõiast wagunisse oli astunud.

„Terawfilma“ juht waatas jahmatades tema otta.

„Ega teil wist midagi selle wastu pole, kui ma selle teise pingi sinu alla wõtan,“ jattas Krause edasi. „Meie sõidame ju lõpujaamani seltsis. Wähemalt nägin ma teid kassast pealtna piletit wõtmast. Pealegi ei taha ma teid sugugi segada — ta minule läheb puhkust waja. Oli aga tänane päew mul palaw — ja homme on ta jälle tööd küllalt!“

„Muidugi, muidugi, herra ametiwend — niisugune on juba meie amet.“ Baumanni oli juba püsti tõusnud. „Teil on pealtnas wist mõni hea piit ees?“

Krause nõlutas ja seadis omale omakorda aset walmis niisuguseft kui see läks. „Tubli piit ees. Wiimaks on mei ometi õnneks läinud — ta on meil peaaegu käes — teie teate juba, keda ma arwan?“

„Miiis?“ Baumanni ajas filmad pärani.

„Teie oma ametnikudega olete pisut hiljaks jäänud — ja, jah,“ ütles Krause, Baumanni kohmetuseft lõbu tundes. „Teie imestamine, armas Baumanni, näitab mulle, et meie seekord teieft ees oleme. Jah, piitnis on tema jaoks juba walmis! Homme sipleb ta meil juba täielikult wõrkus. Seal ta enam ei pääse, see on kindel. Teie wõite mulle õnne soowida, herra ametiwend!“ (Õpp järgmises numbris.)

Rafakate laawa (tormijooks).

Rudas rikkats jaab.

Sada aastat täis jai 5. (18.) juunil päewaft, mil Waterloo wäljadel (Brükseli ligidal) sedakorda Euroopa saatus otstustati, maailma wõitja Napoleoni wõim lõpulistult kuku-tati. Nüüd weereb jällegi sõjawanter umbes nendefamade maade üle kui siis, Waterloo koht kuuleb jälle sõjakära ning jällegi seisab Euroopa saatus wahest weel suuremal määdul kaalul kui a. 1815. On iseäralik, et ka nüüd uueste otse needsamad riigid sõjas peategelased on kui siis: Wene-maa, Austria, Saksimaa (siis Preisiriit) Prantsuse ja Inglise-maa. Kuid sõdijate wahelord on nüüd hoopis teine: siis wõitlesti neli teist riiki ühijelt Prantsuse-maa vastu, nüüd kolm nendest Saksimaa vastu liidus.

Uga sellest määratust pöördest, mis Waterloo lahing saja aasta eest ajalooõse tõi, ei taha meie siin praegu kõ-nelba, waid ühest asjast, mis selle sündmusega ühenduses on: kudas imatuulus Rotshildide pangamaja oma rikkusele aluse pani. Ammuft ajast saadil on meie rahwa juures Rotshildide rikkus nagu lendõnaks saanud, hiiglawaranduse kehastuse kujuks. Sigilaudu terve minewaje aastasaja jookjul arwati Rotshildi pangamaja isandaid kõige rikkama-teks inimesteks maailmas. Hiljemal ajal on küll mitmed Amerika ärimehed oma waranduse suuruses Rotshildi omast kaugelt ette jõudnud, kuid nende waranduse mäed näiwad enam tõuswate ja wajuwate lainete moelised ole-wat: kaswawad kiirelt, kuid kahanewad ka ruttu. Rotshildide hiiglawarandus testab aga põlwest põlweni.

Juba 18. aastasaja lõpupoolel ja 19. algusel olid Rotshildid mitmete õnneliste rahaliste ettevõtte mõjul (nimelt Napoleoni eest põgenenud Hesse-Kasseli kuurwürsti nende kätte hoida antud juure waranduse ojava tarwitamiisega) äri-ilmast tähtsaks ja wõimsaks saanud. Kuid 1815. aasta algul sattus see seisukoht rängaste hädaohusse. Na-poleoni uueste ilmumine Prantsuse troonile pörutas Inglise rahaärde seisukohta põhjani, sest Napoleon ahwardas uueste kardetawalt Inglise wõimu kukutada ning see oleks tõit olud pahurpibi pööranud. Iseäranis hädaohelik oli wõrdlemisi noore Rotshildi pangamaja alus; temal seisis kaalul kas olla wõi mitte olla. Selles kanges ärewuses ei püüsinud pangamaja juht Nathan Rotshild Londonis sõja-teateid oodata, waid läks ühes Inglise sõjawäega Belgiasse, et sündmuste käigule ligidal olla. Nimetatud tähtsa lahingu päewal wiibis ta otse wõitluserimma taga, kus tunnistasjaks wõis olla kui Napoleoni asi otjas oli. Euroopa olukorda ootas juur pööre.

Kuid ei see ega ka sõjawäljal wigawate haawatute ning furnute nägemine ei liigutanud rahamehe südant ju-gugi, waid tema kawatjes kuda ta nüüd oma poolt juuremoelist sõjakäiku wõis awada. See üliõjav plaan walmines temal ruttu.

Kõigepealt oli hädaste waja enne Londonisse jõuda kui lahinguteated sinna jõuawad. Kohe lahingu lõpul palkas ta omale kalli raha eest hobused ja wantri, millega nii kiirelt kui suutis mereranda Ostendesse kihutas, kust wiibi-mata Inglise-maale sõita mõtles. Kuid sinna jõudes nägi ta oma ehmatuseks, et merel lange torm lahti oli, nii et keegi laewamees sadamast wäljagi ei usaldanud minna, üle-mere Inglise-maale sõitmise peale polnud mõeldagi.

Uga lange Juudi ärimees ei lahtunud oma ettevõtteft. Ta jooksis ühe laewniku juureft teise juurde ja palkas neile üliõrget hinda: 500, 800 ja wiimaks 1000 franki, Inglise-maale wiimise eest. Kuid keegi ei usaldanud oma elu kaalule panna. Wiimati leidus noor meremees, kes selleks walmis oli, kuid nõudis kindlalt sõiduhinnaks 2000 franki ja ka, et see summa tema naisele ette makstaks, sest ta ise ei lootnud enam tagastulemist. Kuigi Rotshild nägi, kui hädaohlikuks meremees reisi pidas, ei hoolinud ta oma elu eest ühtegi, sest sellel ei olets ta meeleft enam wäärtust olnud kui ta plaan katti olets jäänud. Ta maksis nõutud summa, mis selle aja kohta suur raha oli, ning läks teele — otse surma juhu.

Uga hulljulge ettevõtte õnnestas, Rotshild jõudis ilusalt Inglise randa. Kuigi surmani wäsinud, ei lubanud ta omale seal filmapilguks puhkust, waid nõutas omale kohe eraposti ja kihutas Londoni. Alles seal tohtis tunnikesse tuktuda, siis aga oli kohe jälle jalal ja talitas palawikulise rutuga oma ettevõtetud plaani kordasaatmiseks.

Järgmiljel päewal ilmus ta hulga aja tagant jälle börsejaali oma harjunud kohale. Uga ta nagu oli kahwa-tanud, ta waarus jalgadel, näis nii ihulistult kui waimlikult murtud olewat, ühe õõga kümme aastat wanemaks saanud. Rotshildi rohked wastased waatasid seda nähtust kahju-rõõmuga; ta kaa-aegne börseft puudumine ja nüüdne otja-lõppenud olek näitas selle kardetawa wõistleja äri kadumist kuulutawat. See tunne kaswas kui äritegemine algas ja Rotshild oma poolt hulgana rahapaberift turule tõi. Ennegi oli juba Londoni börseft otsatu ärewus walitsenud, sest wiimajed teated sõjawäljalt näiswad Napoleoni wõitu ja Inglise-maa täielist allajäämist kuulutawat. Börsejaal oli nagu mesipuu lennuajal, jumin ja sojin igalpool. Kui nüüd nähti, et Rotshild, kellel walitjuse ringkondadega ühen-

dust teati olewat, oma paberid müüa pattus, oli üleüldine tunne, et Inglisemaa asi otsas on ja ta rahapaberid oma väärtuse kaotanud. Mõne minuti jooksul langes kõigi rahapaberite hind kolebale kiirusega, kõige kindlamad paberid anti ka kõigemadalama hinna eest ära, kui aga keegi võtaks. Ja otjatu imestuseks ilmusti otjaid, seni kõrrel päris tundmatad mehed, kes paberist ostsid, „võleiva“ hinna eest muidugi. Need olivad Rotshildi jalaagendid, keda ta selleks wälja saatnud ning selle jaoks oma raha wiimase penfina wälja pannud. Börsepidamine lõppes üleüldise röhutud oletuga.

Järgmine päew tõi päratu muutuse. Nüüd alles tuli Inglise sõjaväe juhatus teade kiirpostiga Calais ja Doveri kaudu Londoni ning kuulutas hiiglawiditu Waterlo juures.

Kes nüüd Rotshildi nägi, ei wõinud teda eilase nägemise järgi enam ära tunda. Rahamehe nägu hiilgas üsna, ta lõnnal oli julge ja pea püsti, ta teadis selgelt, et tema niisu nüüd õitseb. Ja see õitjes suurepäraliselt. Rahapaberite kurs tõusis nüüd niisamasuguse kolebale kiiruga kui eila langes. Range ihaga otsti paberist osta, müüa aga wõis üksi Rotshild. King loo lõpuks oli, et Nathan Rotshild paari päewa jooksul oma ostuga ja müügiga umbtaudu 5 miljoni naelsterlingi (50 miljoni rubla) teenis. Kui asjalugu teatavaks sai, tekkis Europa börseilmas lend sõna, et Waterloo päriswõitjaks mitte liitlaste sõjaväed polnud, waid Nathan Rotshild. Seal kukutati Bonapart ja ta walitseja sugu poliitiliselt, aga rahailmas tõusis troonile Rotshildi walitseja sugu.

S. P.

Gesti sõjameeste kirjad.

I.

23. mail, 1915.

Täna on kaunis palaw ilm, paneb mõnedki mehed higistama, hobusedki tunnawad suurt wäsimust, aga sellegi peale waatamata tahame Sassa nahtabele ligemale nihutada. Oleme juba mõne tunni tee ära sõitnud, kui suure tee ääres paistab juba kaugel suur puu rist. Risti juurest pahemale poole keerab tee järgmise külasse, meie lignemegi sellele külale, jõuame külasse, see on, nagu näha, kõigist maha jäetud, on ta näha, et siin Poola halupidel seinad nagu küllwatud kuulisi täis; ka mõned halupid on tuleohwriks saanud. Nagu silma paistab, on siin waenlase käsi tubliste tööd teinud. Meie jäime tiikits ajaks siia külasse, tulime hooste seljast maha ja ohwitser andis mõned tasafed käsud. See sai kõik jalamaid täidetud. Rats meest pahemale poole metsa kahe wersta ümbrust järele waatama, kas on waenlane ligi, teist paar meest umbes sada jammu külast wäitsetse padrikusse karauliks. Järele jäänud mehed andsid hoostele natuke õlgefi näsida. Umbes tunni aja pärast oli kaugel hobuse labja müüdinat kuulda, warsti oligi meie eel-dosoor (eelwaht) tagasi, ruttas ohwitseri juurde ja tähendas paari sõnaga, et siit mitte kaugel, umbes wersta kahe wõdi kolme maa taga, on Sassa ratsawäge umbes üks eskadron. Meid ei olnud küll mitte rohkem kui pool eskadroni, aga siiski meie noor ohwitser oli julge oma wapruse peale ja mõtles oma wahwate soldatite peale. Lafane komando ja kõik olime hooste selgas. Weel üks komando: „esimene rind piigid walmis, teine rind mõõgad wälja.“ See oli kõik täidetud kohe. Nüüd jäi ainult waenlase peale tormata. Andsime hoostele walusalt kannu-ksid, sõit oli kiire, umbes weerand tunnilise sõidu järele saadeti dosoorid üks mees ette, teine pahemale ja kolmas paremale poole, umbes nõnda kaugale kui film ulatab näha. Meie esimene dosoor jäi äkki seisma, oli näha, et enam edasi sõita ei olnud võimalik. Ta pööras poolelt juba ümber, aga enne kui ta seda sai teha, olime meie tal kannul. Warsti oli tumedat tolmupilwe mäe tagant näha. Meile anti komando: *полевой галопъ, маршь* (umbnelja, mars). Ja meie tormasime kohe osawalt waenlase wäe kallale. Oli kohe näha, et meil täna tegemist Sassa nahtadega on, üks wali hurra meie meeste juust, ja meie olime sakslastel kallal, raiusime nad maha pea wiimase. Kes sai weel ära põgeneda, seegi ilma mütsita, nagu kunagi Saksamaa lambawa-

ras! Ja mõne ülejäänud wõtsime wangi... ise pöörasime wähepe laotusega tagasi.

Kirjutanud kodumaalane Taara linnast Alex. J.

II.

Juba sügisel mööda Galitsiat Krakowi poole marsides, nägid minu filmad kaugel, kaugel sinetawaid mägesi. Need olid Karpaid. Nüüd siis jõudis aeg, tus ma tegelikult nende tippudes ja all kuristikudes rändan. Elu siin mägedemaal ei ole poolegi nii terge kui enne arwastin; sõda ei ole siin enam ka see sõda, mis lagedatel maadel oli, waid õigem ütelda, päris piinam... — Ilmad on meil siin sedajärku suuremalt jaolt halwad olnud. Ülewal mägedel sajab lund, all wihma, ja kui tuulesed ilmad on, siis mägede peal on nii kanged tuisud ja tormid, et meie wanad lumised kaitsekraawid mõne minuti jooksul jällegi wärsket lund täis on ja seega peale puhastamist nagu uueste woorderdatud. Mägedes, mis üle tuhande meetri, seega üle wersta, kõrged on, on weel lund 5—6 jalga, kuna all, teede peal, jälle muda ja wett pea üle saapasäärte ulatab. Praegu tuleb mul meelde, et siin niisuguses mudas olen, kui lord Lawet oli, kui ta taebab omas 69. laulus 3. salmis: „Ma olen sügawa muda sisse wajunud,“ jne. — 29. märts oli päew, mis meelest ei lähe. Hommiku wara wõtsid meie mehed waenlase kaitsekraawi ära ja kihutasid tükk maad edasi. Mina, teiste telefonistidega mäeserwakul, bataljoni komanderi juures desuuris olles ei jõudnud weel edasimine- miks walmis panna, seal tulewad juba „siinikuue“ mehed ülewalt alla. Need olid wangid „Jofesi-pojad“, umbes 200 meest, keda meie kolm roodu kinni tabasid. Nii siis natu- kete aja pärast kobasime ka meie edasi ja asusime meie mees- test arwõdetud austerlaste kaitsekraawisse, kus tapetud aus- terlaste furnukehad, risti ja põigiti, ja mõni koguni istukile oma wiimast und olid puhkama jäänud. — Ei läinud palju aega mööda, kui „siinikuue“ mehed jälle nähtawale tulid, aga need mitte wangidena, waid täitsa sõjariistus ja otte meie, telefonistide, peale. Meid oli seal bataljoni komandriga ja tema kääljaladega kokku 14 meest, aga olime ilma piis- fideta, sest telefonistid neid ühes ei kannu. Küll oli siis krabinat, iga sekund ja minut oli siis meil kallid; õnneks juhtus mõni meie piis ja ka padrunid käepärast, muidugi hommikul langenud sõjawendade omad, ja nendega kohe tubliste tuld andma. Minul läks õnneks Austria piisid leida, kuid kahjuks padrunid puudusid, aga siiski hoidsin iga juhtumiseks walmis tikwõitluseks. Riitwiisi ägedaste tuld andes, läks õnneks meil nii kaua wastu panna, kui meie teine bataljon meile abiks tuli ja siis neid tagane- misele sundisime. Juhtumine oli nii: Meie eelraad olid juba õredaks jäänud, ja et teised bataljonid eemal seifid, siis ei saanud meie mehed igas kohas wastu seista, nii oligi siis tee nendel sealt waba. — Warsti peale seda jõudis ka õhtu ja sellega ühes kange tuul, lume tuisuga. Örtorteriks leidisime koha, suure ja kõrge kaskuwi ääres, sinna tõmba- sime palatlad üles, ukseangu ette riputasime teki. Eht küll meie „suwehoone“ talwörtorteriks juft kõige parem ei olnud, leidisime siiski tuisu ja tormi eest warju. Proomifin ka filmi uinuma panna, aga und ei tulnud ühtigi, sest kõik oli märg, külm — ja kole!

Hommikuks oli meie „palagan“ üleni lume sees, nii et tükk aega saime tampida enne kui wälja wõtsime ronida. Siis weel isekestis ütlestime, et kui õõsel waenlane peale oleks tulnud, ei oleks tema põrmugi aru saanud, et siin tuus meest warjus on. Iseäransis juur ja raste töö on meil haawatutega, kes oma jala peal lahinguliinilt ei jõua ära tulla. Mõtelge, misugused kõrged ja äkilised mäed, aga nendega tarwis ometi mäest üles ja alla saada. Meid tuleb lohistades mägedest oma järel alla lasta ja ka üstinda seljas tunda, kuid enesestki mõista on see haawatutele kõik raste ära kar- natada. Olen minagi kahte haawatut kandnud, kuid mõle- mad surid teel, enne kui nendega arstide juurde jõudsin.

Nii siis, kallid rahumaa elanikud, on mägedemaal sõda. Kõik mäed oigawad ja kuristikud nutawad kaasa haawatu- tega, aga wähe on nende aitajaid!

Soowin südamest palju terwit wanematele, wendadele, õdedele, sugulastele ja sõpradele!

Karpaides, aja kaldal 7. aprillil.

G. Eljas.

Alfred Kiwi,
Saapsalu kr. Esm. korda
jalast, teine k. peast haav.

Konstantin Reis,
Saaremaalt. Teadmata
tabunud.

Richard Kiwi,
Saapsalu kr. Tegewas
sõjaväes.

Priidu Salt,
Saaremaalt. Kolm korda
haav. Ühesse sõjav.

Paul Kiiwat,
Mõrust. Haawatud.
Ühesse sõjaväljal.

Jüri Reinhart,
Särewere w. Sõjaväljal.

Joosep Reinhart,
Särewere w. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Reinhart,
Särewere w. Sõjaväljal.

Reinhold Marmor,
II. Antsila w. Tegewas
sõjaväes.

Hans Pärno,
II. Kariste w. 9. sept.
3. all langenud.

Alef. Hsman,
Kolg w. Sõjaväljal.

Priidit Kalle,
Amblast. Tegewas sõjav.

August Liitwat,
Lehtsest. Tegewas sõjav.

Nikolai Kitfel,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

August Bettmar,
Katkverest. Tegewas
sõjaväes.

Otto Weslind,
Wilmsest. Suurtükiväel.
tegewas sõjaväes.

Adolf Weslind,
Wilmsest. 9. märtsil W.
all jalast haawatud.

Eduard Weslind,
Wilmsest. Tegewas
sõjaväes.

Johannes Sulp,
Saue w. Tegewas sõjav.,
teated puuduvad.

Iwan Wannist,
Narvast. Detsembri kuul
teadmata tabunud.

August Etop,
Raplait. Eðjawäljal.

Jaan Loff,
Tori-Rõrgeojatt. Tegew.
sõjawäes.

Lanel Kiiwat,
Wõrust. 6. märtsil haa-
wadese surnud.

Rudolf Klaamann,
Kloostri w. Eðjawäljal.

Joh. Klaamann,
Kloostri w. Eðjawäljal.

Hendrik Sammet,
Sanika kib. Suurtükiväel.
sõjawäljal.

Alek. Haberkorn,
Peetri w. Saawatuna
hospidalis.

Jüri Lagle,
Peningilt. 1. sept. S. all
teadmata kadunud.

Jaan Lagle,
Peningilt. Tegewas
sõjawäes.

Alek. Kiidemann,
Rakvere tr. Tegewas
sõjawäes.

Iwan Labo,
Saaremaalt. Eðjawäljal.

Juhanes Metuša,
Sellit. Eðjawäljal.

Joakim Püja,
Saaremaalt. Eðjawäljal.

Wasili Püja,
Saaremaalt. Saawatud.

Willem Seimann,
Kõlgast. 9. now.
haawatud.

Paul Lõstar,
Räpinast. Tegewas
sõjawäes.

Karla Amber,
Tegewas sõjawäes.

Johannes Haberkorn,
Peetri w. Moskwas
hospidalis.

Oskar Amber,
Eðjawäljal.

Artur Warikoff,
Wilsandi tr. Saksa wangi
langenud.

August Karo,
meebr. saksl. wõibeldes
teadmata kadunud.

Johannes Reis,
Saaremaalt. Mõlemist
jalast haawatud.

Mart Eberhardt,
Tammiste-Sillaotsalt.
Teadmata kadunud.

Josef Ehrlich,
Saaremaalt. Sanitarina
sõjaväljal.

Basili Lember,
Saaremaalt. Sõjaväljal.

Mihkel Kaspel,
Narwast. Tegewas
sõjaväes.

Heinrich Port,
Riisi w. Sõjaväljal.

Paul Ruuter,
Tallinnast. Tegewas
sõjaväes.

Jaan Jüris,
Päri w. Suurtükiväel.
tegewas sõjaväes.

Karla Matson,
Kõstivereest. Detsembri t.
saadil teadm. kadunud.

August Kamp,
Tallinnast. Sõjaväljal.

Jakob Tõnnisberg,
R. Halliku w. 10. novb. R.
all teadmata kadunud.

Richard Põlendit,
Tallinnast. Teadmata
kadunud.

Joh. Alit,
Rebatust. Põrutatud ja
haav. Kodus parandusel.

Wilhelm Rosenfeldt,
Tallinnast. 2. detf. tead-
mata kadunud.

Aleksander Baet,
Saaremaalt. Sõjaväljal.

Mihkel Magus,
Saaremaalt. Tegewas
sõjaväes.

Sasfa Ruustüül,
Saaremaalt. Teadmata
kadunud.

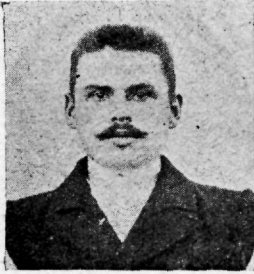
Alekf. Tõnisson,
Biljandist. 16. märtsil
R-s käest haawatud.

Johannes Karting,
Keilast. 16. märtsil R-s
peast haawatud.

Johan Reile,
Tarvastuft. Tegewas
õjawäes.

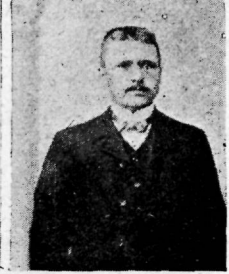
Kustu Magus,
Saaremaalt. Tegewas
õjawäes.

August Kull,
Woorust. 7. detš.
langenud.

Mihkel Nõukas,
tootõpet. Saaremaalt.
õjawäljal. 1.

Hans Grentsmann,
Woorust. õjawäljal.

Heinrich Lamb, rg.
Aleksandri wallast.
õjawäljal.

August Lamb, rg.
Aleks. w. 5. nov. káest ja
11 weebr. jalast haaw.

Rudolf Tonka,
Portunist. õjawäljal.

Gustaw Paalberg,
Riiditast. August kuust
saadit teadm. kadunud.

August Reital,
Wenewere w. õjawäljal.

Anton Kütel,
Saaremaalt. Tegewas
õjawäes.

Aleksander Kelis,
Saaremaalt. õjawäljal.

Kaarel Rasu,
Saaremaalt. õjawäljal.

Kaarel Traumann,
Saaremaalt Teadmata
kadunud.

Julius Rosenkranius,
Tammiste w. Muuselant
Teadmata kadunud.

Jaan Tõldsepp,
Aleksandri w. Nov. kuul
teadmata kadunud.

August Spil,
Mäetaguse w. õjawäljal.

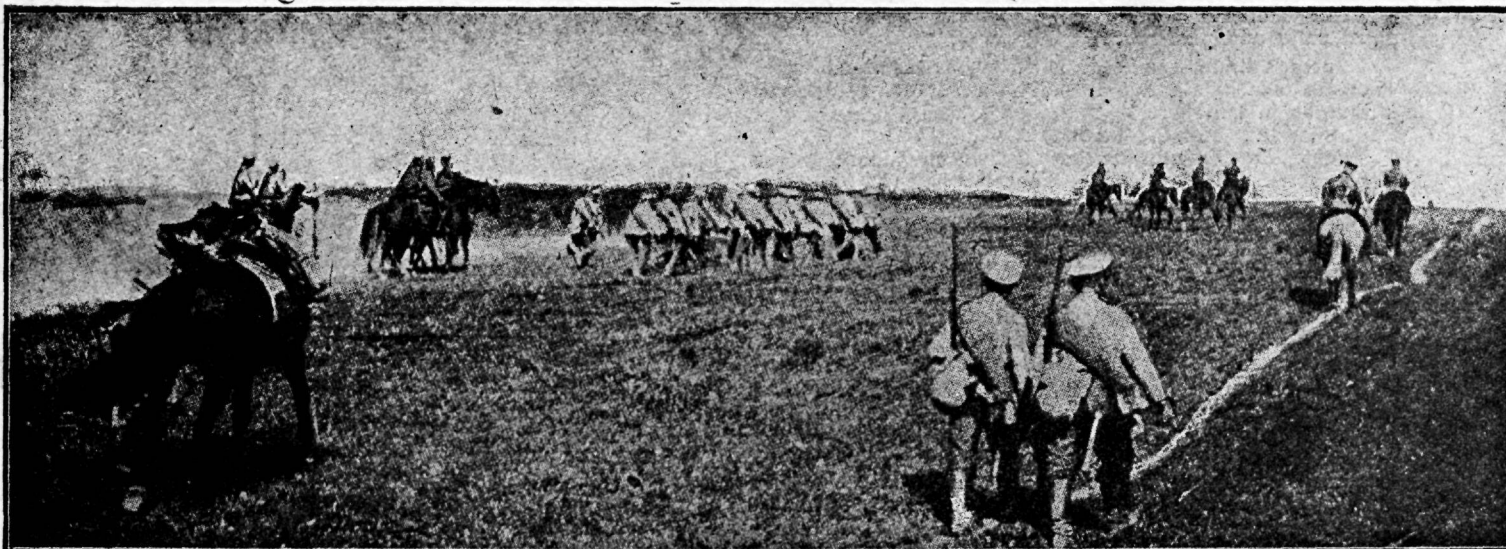
Teffe Kasil,
Saaremaalt. Teadmata
kadunud.

Johannes Niinepuu,
Jõhwi w. Suurtükiväel.
õjawäljal.

Joh. Kouchwaldt,
Saapfatu kr. 3. detš.
haaw. Uueste sõjav.

Selwäe jalkade liikumine.

Rui Tiit Noffelajas sakslaste fäes wangis oli.

Tiit Noffelajas oli ihne mees. Algugi, et ta kohast, kus ta kontoris tööl käis, kaugel elas ja kunagi woorimeest ei tarwitanud, ei kulutanud ta talwe jookful rohkem galosfa ära, kui ühe ainsama paari. Siigijel olid need tal uued ja läiksid, nagu ta mustats waabatud wiitulgi, aga kui kewade oma poriste ilmadega kätte jõudis, jättis Tiit kontorisse tulles, eht ta küll eestojas galosfid maha nabis, märjad jäljed põrandale.

Muidu oma loomu poolest tuim ja puine, piüdis ta sellega iseäranis mefne olla, kes temaga Sakfa teelt rääkis, ja kunagi ei läbenud ta niisugusel puhul tähendamata jätta, et tema, Tiit, kah sakfa joost olla, mis peale muidugi film kinni pigistada tuli, sest et „sakfa-emaheel“ Tiidu suus nii kohmetu ja mürgiline oli. Oma nime kirjutas ta ikka alati: Tiedt Noffelajas.

Et feltfimehed Tiitu ikka narrifid ja naersid, armastas see üffildust ja hoidis, nii ütelda, inimestest eemale. Aga kui sõda algas ja feltfimehed Tiidu, kui „ladaka-sakfa“ wastu kah sõjata feisufoha wõtsid, astus wiimane wabatahtlikult tegewa sõjawäe ridadesse, et feltfimehed, kuni tagasi tuleb, ta „sakfa feisufe“ ära unustaksid, sest „Made in Germany“ kurs oli langenud.

Ra sõjas armastas Tiit üffildust. Temale meeldifid iseäranis hästi õõsifed luuramisef, sest fiis ei olnud kedagi tema kallal „noffimas“. Ja need õnnestafid tal seni kaunis kenaste, kuni ta üks kord lõffu langes.

Wastaste wägede wahet oli kõigest paar wersta. Wene wägi feifis madala turr-männidega kaetud soo peal, kuna Sakfa laskekraawid mäe nõlwatul olid. Wiimastele toodi wäge juurde.

Paremat kätt, tiheda metsatuka juures oli wesse. Selle pea feestfanti Sakfa laskekraawidesse Wene wäe liikumise üle teateid.

Oli pime, niiste öö. Tiidul läks korda kuni weskini pugeba. Selle timber kõndis wahet ja piilus pimedusesse.

Tiit feifatas puu taga. Mis teha?

Kui wahet teisele poole weskil läks, jookfis Tiit ufse juurde ja tahtis weskisse pugeba, kuid see oli luffus. Ei aidanud, pidi puu warju tagasi minema.

Seal tuli aga weskist keegi wälja ja, ufst oma järel lahti jättes, läks ta teisele poole weskil waheti otffima. Hiire wäledufega lippas Tiit ufsest fisse ja kükitas nurka maha, sest wõimata oli pimeduse tõttu kuhugile ronida.

Sakslane tuli ka koke tagasi ja ilma et Tiitu tähelegi oleks pannud, hakkas elektrilaternaga treppi walgustades, weskil pea fisse üles minema. Tiit kasahiljufesi kannul.

Ülewal weskil pea sees oli telefon. Tiit sai aru, et ta sakslaste waatepunkti üles leidis.

Ilma et enam oleks wiitwanud, kargas Tiit nagu kaks sakslasele kõrisse ja kågistas selle ära, nii et see piifatagi ei saanud. Siis wõttis ta telefoni toru ja hikiidis:

„Sei! Pycckie nepeshli. . . Ei! . . . Hbъ! . . . Nein, nein! . . . Die Russen gingen auf andere seite. Schießen weiter rechts!“

Kuid feel andis ta ära. Laskekraawis saadi aru, et wesse pea sees wõdras on, saadeti järele waatama ja Tiit wõeti kinni.

Wene kibeda tule mõjul pidid aga sakslased terwel wäerinnal taganema ja Tiidu, kui salatuulaja, ära hukkamine tuli edasi liikata. Sa wiidi kaasa.

Wiimaks peatati ühes linnakeses. Rui Tiit ühte hoowi wiidi, kus suur tuulewesse nurgas oli, wõeti tal rätik filme eest ära.

Hoowis oli terwe rood kahe-kolmeteifkümmne aastaseid soldatifi, keda wana halltudike ülem õpetas.

Peeti parajaste lasteharjutust. Soldatid laffid ühte narmendawat furnukeha, mis tulba külge oli seotud.

Tiidul hakkas weri sees wäntama, tal oli selge, et teda niid sinna asemele pannakse. Ja fiis, küllap need jõmmid ikka wiimaks sul hinge wälja togiwad. Egas sedagi furnult tulba külge seotud, arwas Tiit.

Roodu ülem pöödras soldatite poole ja pajatas:

„Niid olete küllalt juba paigalseisjat lastnuud, katfuge fiis ka jooksjale pihta lasta.“

Ja Tiitu kästi hoowi mööda edasi-tagasi jooksta. Mis muud, pidi fibama.

Et ikka kauem elada saa, ega's nad jooksjat ikka nii hõlpfaste trehwa,“ ufutas Tiit ennast ja jookfis, kuna kuulid wihifedes, nagu parmud temast mööda lendafid.

Tiit jookfis ligi pooltundi, ilma et ükski kuul teda oleks tabanud. Siis jäeti lastmine seisma ja lasti tal puhata.

Esmalt pragas rooduilem soldatid läbi ja fiis tulid 21 naist ja hakkafid neid feitsmeharaliste piitfadega niipeldama.

Tiit vaatas seda mäsu lööfutatades pealt ja tundis oma ameti palju parema olevat.

Korraga ilmus aga keegi väike lapsute hoovi väravale. Ema, kes teda asjata tagasi plüüdis meelitada, tahtis teda hirmutada ja hüüdis:

„Eischen! Kasakad tulevad!“

Laps kadus suure kiirusega väravalt. Aga ka roodus oli segadus. Kõik jooksid rüünil hoovist välja. Tiit jäi üksi.

Tarwis oli ära putkata. Kuid aed oli üle ja kõrge.

Seal tuli ta pöörase mõtte peale.

Weske seisis aia nurgas ja ta tiivad käisid ringi. Tiit haaras ühest tiivast kinni ja kui see ta illes kõrgele tõstis, hüppas ta sealt, weske tiiva tõulejõudu tarvitades, üle aia ja õnneks oli aia taga lai kraav ääreni wett täis, nii et Tiit wette kukkudes eluga pääsis.

Kui sakslased hoovi tagasi tulid ja Tiidu ära kadunud leidsid olewat, pistisid nad weske põlema, arvates, et Tiit weskis kufagil peidus on. Raine aga, kes kogemata sakslastega ka soldatissi oli hirmutanud, mõisteti surma ja sunniti Tiidu asemel hoovi mööda edasi-tagasi jooksuma, kuni ta kuuli jalga sai ja maha kukkus. Siis koristati wana surru-teha tulba küljest ära, seoti sinna haawatud naine asemele ja lastmine testis edasi.

Tiit aga, kes enese ühe kraawi kalda alla ära peitis, külmetas seal seni, kui pimedaks läks ja putkas siis lähedasse metsa. Et hoov linna serwal oli, läks see tal ilma suurema ettevaatufeta korda.

* * *

Suure krigaga tormas Tiit ühte külasse sisse:

„Kosaken! Kosaken!“

Külalanelikud kohkusid ja katjusid, et põgenema said.

Nüüd oli Tiidul elu. Nüüd tundis ta, mis tähendab „külawanem“ olla.

Kuid nädala paari pärast wõeti ta uuste kinni.

Saksa wäesalk tuli külasse ja leidis sealt sakslaste asemel Tiidu eest. See lamas lihuniu maja tagatoas sohwal, jõi peenikest Rheini weini, hammustas Poola worsti „jakuskaks“ peale ja laulis:

„Deutschland, Deutschland über alles!“

Seda kuuldes otjustasid sakslased Tiitu wenelaste wastu sõdima saata. Ta paigutati 60-ne aastaste tudikeste poltu.

* * *

Jooksti tormi.

Tiit küdis aga nii kiireste, et sakslased temast kaugele maha jäid. Saksa wäejuhd sai aru, et Tiit põgeneda tahab.

„Tagasi, ehk muudu lasen!“ karjus ta.

Kuid Tiit ei kuulunud. Tema pihta lasti, kuid kuulid ei trehwanud.

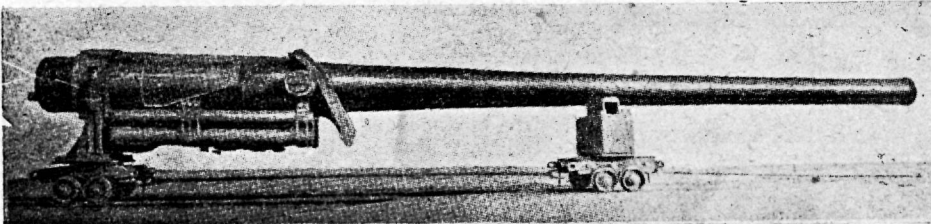
Seal paistis aga ees Wene wäed.

Tiit tegi, nagu oleks ta kuuli rindu saanud ja langes maha. Romistades jooksid sakslased temast üle.

Kui wiimane mees möödas, tahtis ta üles tõusta, kuid nägi, et sakslased tagasi punuwad. Tiit pidi teist korda üle jooksta lastma ja siis jõudis Wene wägi, kes sakslasi taga ajas, tema juurde.

Nüüd oli ka Tiit jalul ja, Saksa piis käes, andis sakslastele säru.

Kiwilombi Znts.

Inglise raste suurtükk.

Maafaitsjate marsš.

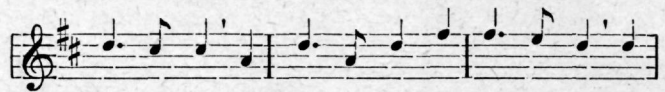
Waaša marsši wiisil (Oh põhjamaa, sa meie häll.)

Jõuga.

R. Collan.

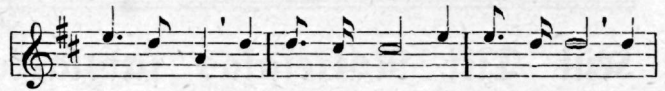
1. Nüüd o - le wapper Cesti mees, Sest sul on tähtjas

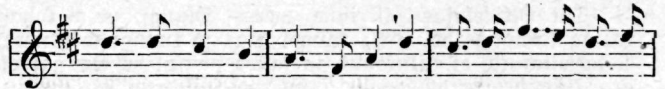
wõit - lus ees Sa ko - du - pin - da kaitsma läed Sa

a - ja - loo - list waenlast näed, Kes il - ma - süü - ta

Ces - ti werd On ä - ra wa - land terwet merd, Kes

il - be rüüt - li mee - le - ga Meid il - ka kipub rõhu -

ma. Kes il - be rüüt - li mee - le - ga Meid

il - ka ki - pub rõ - hu - - ma.

2. Et ta ei tunne halastust,
Siis pole temal wabandust,
Mis meile tahab teha ta,
Peab temal endal sündima.
Siin mitmel rahwal on üks meel
Kes käiwad julgelt wõidu teel.
∴: Ei meie ohwit raskeks pea,
Kui tulewik on kuldne hea. ∴:

3. Nüüd jõudis kätte kuulus tund,
Mis nõudis südamete sund
Nüüd Cesti mees wõib näidata,
Et ta wõib imet teha ka,
Sest digus seifab meie poolt
Ja Taewa Isa kannab hooft.
∴: Nüüd, wend ja sõber, edasi!
Meil tööd on teha paljugi. ∴:

31. III. 1915.

M. Neumann.

Läbi maapealse põrgu.

XXI.

Gallipoli kohal. Inglise juures. Dardanellide kaldal. Lahing laevade ja kantside vahel. Inglise ohvitseri jutustus. „Queen Elisabethi“ peal. Kodust tulnud käst. Ringsõit. Kodu poole!

Juba waewalt weerand tunni pärast hakkas laugel taewäär sinetama ja kirgama. Meie silma ette tertsis Wahemeri oma saarestituga. Juba poole tunni pärast heljusime Gallipoli poolsaare kohal, mis nagu maharivistatud hüiglaasabas meie all lamas. Dardanellide juu ees ja läänepoolsel mereäärarüas aga liitusid lugemata laewad, millede korstnatest suured suitsupihwed õhusse tõusid. See oli Inglise ja Prantsuse ühendatud laewastil.

Nähtawaste walitjes Gallipoli poolsaarel sel filmapiigul rahu, nagu ka Dardanellide Asia-poolne kallas täieste rahuliku laadi ilmutas. Minult suured sipelgapesad Gallipoli linna ligikal ja mitmel pool merekaldal andsid teatust, et seal sõjawägi wäsimatalt ettevalmistusi oli tegemas.

Heäranis merekallas otse kühast püüelutatest, keda sõjameesteks pidime pidama. Ja Dardanellide ääres seiswad kantsid wahtisid wõitlusewalmilt wete poole, kust neid ahwardati. Wõned nendest olid küll juba nähtawaste puruks tehtud — jeda tunnistasid suured rühuhunitud ja suitsewad waremeh, kuid teised jälle olid weel kaunis korras ja wõisid liitlastele nähtawaste weel dige tõwaks pählaks saada.

Wõne minutiga olime jeda kühast enesesse imenud ja tahtsime parajaste mahalastmiste kohta otsema hakata, kui zepelin äkki wõnkuma hakkas.

„Mis tont peaks küll temal olema?“ hüüdsin ma.

„Wahest on bensin otjas?“ küsis neiu Alawere.

„Seda mitte,“ wastasin mina. „Bensini on ja mootor on ka korras, wiga seisab kufagil mujal!“

„Aga kus?“

„Seda tahaksin ka mina heameelega teada!“

Waewalt olin sõna juust saanud, kui zepelin uue wõnkumise tegi.

„No nüüd on walge wäljas!“ hüüdsin ma. „Mis see ometi tähendab?“

Sina et sõnagi oleks lausunud, tähendas neiu Alawere näpuga Gallipoli linna poole.

Ma mina waatasin sinna ja kahmasin kähku tüüri-rattast kinni.

Seal warjul olew Türgi batarei pildus meid pommidega — jeda wõisid suitutompudest näha, mis seal aegajalt õhusse puhlesid, ja pommidede lõhkemine meie ligikal pani meie lennuki wõnkuma.

Silmapiik upitasin ma zepelini tüürist kõrgemale ja panin talle auru juurede, nii et peagi tuleliinist wälja pääsime ning merekaldale hakkasime liginema.

Kui pea oleks seal meie tunnikene wõinud tulla! Nüüd aga oli see pommitamine meie otse õnneks. Seft inglased ja prantslased, kes meie peale lastmist nägid, wõisid nüüd peale Wene lipu, mis meie lennuki küljes lehwis, ka meie peale lastmisest otustada, et meie mitte nende waenlased ei olnud. Ja sellepärast wõisime ühe lageda koha peale merekaldal muretult maha lasta.

Kuid waewalt olime maha jõudnud, kui meid ka juba ümber piirati. Piirajad olid inglased.

„Who are you?“ tajas hüüd.

„Estonians!“ wastas neiu Alawere wigases Inglise teeles.

„What country you are from?“ küsis ohwitser edasi.

„From Russia!“ wastas neiu Alawere.

Õht küll wastused grammatikaliseft diged ei olnud, jaabi meist ometi aru. Siiski oleksime teelega hädasse jäänud, kui mitu Inglise ohwitseri Saksia keelt ei oleks ojanud. Olgugi waenlase keel, ta aitas meid ometi hädast wälja.

Kaks kihwtist neidu.

„Näed sina aga oma uue kübaraga ilus wälja, ma ei oleks sind sugugi ära tundnud!“

„Aga mina tundsin sind kohe su muluseft jalkist ära.“

Kui meid ülema juures, kelle juurde meid saadeti, üle oli kuulatud ja meie paberid kühast korras leiti olewat, kästi meile jätta anda.

Oh, kudas see maitjes!

Pärast toiduõtmist, mille juures hull ohwitseri meil jeltisid olid, jutustasime kühast oma siimaaalsed nähtused sõpradele ära. Meie lend hurwitas inglasi wäga ja nad said meie karutükide üle otse waimustatud.

Siis jutustasid nemad ka omalt poolt, mis nad siin kühast juba teinud ja tõrda saanud. Sõjawäge on nad juba sadakümmendtuhat meest Dardanellide ääres maale saanud, prantslased Asia kaldale, inglased Gallipoli poolsaarele. Waalejaatmine olnud wäga raske, seft et türk-lased Saksia ohwitseride juhatusel kühast ära minerinud ja igale poole traaditakistused ehitanud, sellejuures ka maruliseft kallast kaitsnud.

Kuid Inglise külm weri ja ojaruus saanud kõigist neift takistustest üle.

Maalejaatmiseft koondatud armetu suur laewastil ja jagatud üksiluteks jalkadeks. Kuna ühed jalgad siin-seal ainult demonstratsiooni teinud ja türklastele puru silma pilbunud, türk-lased mõnes kohas ka maale saadetud eesliitaja ja puust suurükide kallale kippunud, neid päris sõjawäeks pidades, saadetud mitmes teises enam warjatud kohas sõjawägi ilusaste kalbale, misjuures suured sõjalaewad, nagu „Queen Elisabeth“ ja teised, nad waenlastest juurükide abil tühjaks teinud. Et kallast kaheftkümmenest kohast korraga pommitatud, siis ei ole türk-lased sugugi teada wõinud, kus kohal tõsine maaleminek ette wõetakse, liitegi, et üksilud kohad üksteisest dige laugel seisnud, ja nii läinud maaleminek kaunis lahjuta tõrda.

„Ei ole sugugi dige, mis üleüldiseft armataks, nagu oleks Türgi sõjawägi Gallipoli poolsaarel ja Asia wetel nõrk. Olets ta nõrk, Konstantinopol ja Dardanellid oleksid meil juba ammugi käes,“ seletas lahke Inglise ohwitser edasi. „Wastuotja! Türk-lased on Dardanellide äärde juure

Saksa ohwitserid.

"Tõid sa mulle midagi sõjast kaasa?"
 "Ei, väikseid asju ma ei warasta, kõik suuremad aga
 löid meie kindralid üle!"

ja hästi warustatud sõjaväe koondanud, kellel ka suur
 vaprus ei puudu. Nähtavaste on jaksajad neile igapidi
 abiks olnud ja neile Bulgaria ning Rumenia kaudu, kes
 kahe otsjaga politikat ajavad, kõiksugu sõjatarbeaineid dige
 ohtralt kätte toimetanud.

Ja siis veel Dardanelli kantsid! Juba looduslikult
 on selle mereeneeme kalvad niisugused, et neid dige raste on
 ära võtta. Ja sõjakunst on nad pe a a e g u otse ära võt-
 matabeks teinud. See tähendab: nende ära võtmise matjab
 palju waema ja higi, palju elu ja verd. Kui ma ütlesin
 „pe a a e g u ära võtmata“, siis ei tahtnud ma sellega
 veel ütelda, nagu ei jõuaks meie neid üleüldse ära võtta.
 Ei! Meie suurtükid ei jäta sinna kivi kivi peale. Kui meie
 „Queen Elisabeth“ oma suuremaid pommiisi sülgab, siis
 kaovad kantsid wahuna. Olgu betonist seinad ka kolm
 sülba paksud, pragunema ja pudenema hakkavad nad suuri
 pommiisi pihta saades peagi ja warsti on neist ainult wa-
 remed järel. „Queen Elisabethi“ pommidel on ülijuur
 ulatus, see tähendab: nad jooksevad nii kaugele, et waen-
 laise suurtükide pommid teda vastu trehvama ei ulata.
 Tähendab: tema ja teised tema laadi laevad seisavad ise
 hädaohust väljaspool.

Minus asi, mis meid hädaohuga ähwardab, on miinid.
 Zeie peate teadma, et Dardanellides dige lõwa woolus
 Mustast merest Wahemerde walitseb. Lastakse nüüd ujuwad
 miinid Marmorimeres wette, siis kannab woolus neid
 launis ruttu Dardanellidesse, mis mõnest kohast dige kitsas
 on ja sõjalaewu küllalt wabalt liituda ei lasse. Ja nende
 hädaohust piirab meie tegevust ning sunnib meid dige ette-
 waatlikuks. Kuid sellegipärast ei juuda ta meid veel meie
 rästest ja kardetawast ettewõttest tagasi kohutada. Kui
 wälja olete puhunud, võite ise nii mõndagi tähele panna,
 mis teid huritab ja mille üle „Meie Matsile“ võidte
 kirjutada.

Meile muretseti ühte tühja majakesesje, milles kolm
 tuba oli, korter — igahälele jai oma tuba, sest Saksa teelt
 oskaja ohwitser oli ülemuse poolt meile kaaslajeks ja
 kõigiks määratud.

Järgmisel hommikul wara äratas meid hirmus märin.
 Ma kargasin woodist üles ja jooksin atna juurde, mis
 Saarose lahe poole seisis. „Queen Elisabeth“ oli kindluste
 peale tule amanud ja üle meie peade lendasid huugawad
 pommid. See oli suurepäraline pilt, mida ma wiht eluajal
 ei unusta!

Ka neiu Mlawere ruttas warsti minu kõrwale ja tüti
 aega wahtisime jeda pilti waitides. Mõnda mõjus ta meie
 peale. Noh, niisuguse „sumadani“ alla ma küll jääda ei
 tahaks, nagu neid „Queen Elisabeth“ siin sülitas! Seft
 tema ei jäta inimesest wististe jälgegi järele, waid lijub ta
 põrmutükideks, algollusteks, millest Jumal ta lord idi!

„Kole!“ jostistas neiu Mlawere, ja ta kehast käis
 wärin läbi.

Mina nokutasin pead.

„Jah, nali see küll ei ole!“ wastasin ma. „Aga kui
 need nad türklasi weel pehmeks ei tee, siis oletas see otse ka-
 hetkas ilmaime.“

Niipea kui tubliste kehakinnitust olime mõtnud, saatis
 ohwitser meid jälle due.

„Kui soovite, siis läheme lord mõnda purustatud kantsi
 waatama!“ ütles ta.

Teadagi, et koke nõus olime.

Juba weerand tunni pituse autosõidu järele, mis mägi-
 sest maast ja halkwaft teest hoolimata ometi dige ruttu
 läks, peatasime kõrgel merekaldal. Meie ilma all helenas
 Dardanellide wesi, mille peal kuus sõjalaewa edasi-tagasi
 ristlesid, suuri suitsupilwi taewa poole saates ja aegajalt
 suuri sumadaniisi põhja poole teele läitades.

Ümbrus oli üllatawalt ilus. Kõrgeb, järjub kalju-
 seinad täis sügawaid kuristikka ja koopaid ja kolebat kiwi-
 rämpsu. Teisel pool merekitjast aga madal maastik, täis
 lõunamaa puud ja pöõsajad.

Meie seisime purukslastud kantsi kohal, mille betoni
 seinad täis lõhesi ja agutawaid pragusi olid. Patareid-
 dest olid ainult killud järele jäänud. Jgal pool webedes
 kõiksugu kiwirämpis ja rauatükide risu. Sõna kõsises mõttes
 oli kants pihuks ja puruks lastud ja nägi wälja nagu
 sigadest ülestuhnitud keha.

Sõda läks kurwaks. Kui palju elu oli siin ära häwi-
 tatud, kui palju tööd ja raha mullaks muudetud! Ja kui
 ma weel nägema juhtusin, et neiu Mlawere taskurätikuga
 wargseft filmi pühtis, siis pöõrasin ma ruttu ohwitseri
 poole ja palusin, et ta meid siit ära wiits.

Terwe päewa otja hullusime lahke ohwitseri seltsis
 ringi ja käisime muu seas ka merel „Queen Elisabethi“
 peal. See oli dhtu eel, mil lastmine lõppes. Noh, peab
 ütlima — see on alles laew, mida wõimata on millegagi
 wõredla! Päriss ujuw kindlus, mille ühest otjast teise jam-
 umine aega wõtab. Ei juuda enesele kudagi ette kuj-
 tada, et niisugust mürafat, niisugust hüiglast leegi suudab
 rikkuda wõi ära häwitada! Päriss terasühmit! Ja tema
 laejuurtükid! Wisugune wõim suudab tema ligi kahelja
 sülba pikkadele suurtükidele wastu panna?! Kuhu tema
 pomm kukub, seal on ainult puru taga!

Ja see kindlus, millega liitlased wõidud fisse usuwad!
 „Ei Muhamed ega Willem juuda türklasi nüüd enam
 päästa!“ ütlesid kõik ohwitserid. „Kes mõdga wõtab, saab
 mõdga läbi hukka! Eõõgu nüüd türklased see puid ära,
 mis jaksajad neile on seganud!“

Ühendatud meeleolus lastusime laewast.

Korteris ootas meid uus üllatus. Meile oli waheajal
 Tallinnast telegramm tulnud, milles meid tästi ruttu Türgi-
 maal asjad likwiderida ja kuramaale sõita. Mis siis
 muud, kui täida kästu!

Kui hommikul ärkasime ja einet olime mõtnud, lastime
 zeppelini juurde. Inglise montörid olid meie lennuki wahe-
 ajal jälle täieste korda seadinud ja kõigega warustanud,
 nii et enam midagi korraldada ei olnud. Südamliku juma-
 laga jätmise järele istusime peale ja lastusime. „Head
 teed!“ kajas meile wägew hüüe järele. „Terwitage meie
 kallid ja wägewaid liitlasi — wenelasi!“

Neiu Mlawere kõigutas waimustatult ilusat killempu,
 mis talle kaasa antud, ja mina silkitasin mõnutundel rummi-
 pudelit, mis mulle püetaskuše oli pistetud.

„Teeme veel väikse ringidüü, enne kui põhja poole pöörame!“ ütlesin ma.

Neiu Mawere nokutas pead.

Misjüugune suurepäraline pilt meie all! Sõjaväesalgad nagu sipelgad kihamas ja Gallipoli pool lahingutki pidamas. Saarose laht, Samosthraki, Imbrose ja Sinnose saarte wahed laerwu täis, niisama Mythilini saare ja Nafia kalda wahel, ja Gallipoli linn paksu suitsu sees. Niisama elaw liitumine Dardanellides ja Marmorimerel! Kõhe näha, et siin sündmused walmimas, mis terwes maailmas lord kõige suuremat imestust äratawad!

Umber weerandtunnilise ringidüü järele tüürisin ma lennuki kõrgele taewa alla, et maarotid temale oma ubadega wigad ei saaks teha, ja pöörafin ta nina siis põhja poole — kodu poole.

Warsti heljusime Gallipoli kohal; nähtawale tuli Rodosto, siis San Stefano, siis — seda kõditust, mis südamets tundus — suurepäralisem nähtus — Konstantinopol oma lugemata kuldplüite ja tornidega, millest kõige suurepäralisem Hagia Sofia kui pärl teiste pärlite keskel kirendas! Seda üllatawat pilti ei osta kirjeldada — seda peab ise nägema — õhulaewalt nägema! Nii ülendam, nii nõidum-ilus, nii mõju on ta! Ja siis veel mõte, et kõik see ilu warsti jälle metsitute türklaste meelewalla alt wabahtatatakse! Kas võib inimene suuremat headmeest tunda seda kõike mõeldes? Jah, Konstantinopol — sinu päewad on loetud ja warsti särab Hagia Sofia tornide otjas jälle poolekuu asemel kuldrist — hariduse ja kulturi märk!

Surmasõlme Jüri.

Sõttused mõtted.

(Tallinna joogiwesest.)

See on selge julatõsi, et Tallinnas ei kõlba jüugugi joogiwesest, sest niipea, kui sa seda lasjed ämbriisse, saad aru, et halb tundmus ajub hingesse, sest solki ja mustust meil joogiwesest palju, ei aita midagi, et puhtusejeadus wassu.

Hommikul wara tahaw pestä lord kraani all filmi (oh tont wõtku neid tuuliseid ja tolmuseid ilmi), kuid selle asemel, et puhast wett kraani alt saada, katju ettewaatlikult sõdise weega läbi a'ada. Minu filmad pole ennegi puhast wett palju näinud, ja pestes on nad igatord itkagi mustematks läinud.

Ka lõunal tahaks suppi heameelega maitseada (Oh Jõsand, wõta meid selle eest kaitseada), kuid supp tuleb sõgane must, nii et kole, et arwama peab, sellest needmisest pääsemist pole. Kuid rammus ta itkagi küllalt veel on, kuna torude sees leitud üks karkaanud konn.

Ka tee on ilus ja maitsew joomise-aeg, aga meile on ta tõeste suur wiletus waew. Paar inimest tänawu järwe ju uppunud ära ja lehed teewad sellest ka ilmatu kára, nii et tahtmata tee-istu ära kaob ja lootus head teed saada sügawamale waob.

Nüüd kuuleme uudist, et armsad linnaisad, keda senine on toitnud omawalitjuse niisad, tahawad kolmesaja tuhanda eest asja teha meie joogiwesest, nii et tulewal kewadel wõiksime lasta kraanist uut wett, millega keelt lasta ja armsaid linnaisasi rõõmuga kiita, et nemad on tahtnud tühja weega aega wiita. Kuid küsima ajab, kas see tõeste on tõsi, kas me ennemalt ootamast ära ei wäsi?!

J. Kuulipilduja.

Belgia talupoja nali.

Sõnakuulmataid talupoegi Diksmünde lähedal hirmutada tahtes, kuulutas Saksa ohwitser ähwardawalt, et sõda warsti liitlaste täieliku purustamise ja Belgia orjastamisega lõpeb, sest et Saksumaa warsti veel ühe miljonilise wäe sinna saadab.

„Sa Sumaluke!“ ütles üks talupoeg kohkudes. „Kust me selle maa wõtame, kuhu neid kõik maha mätta?!“

Ohwitser tegi, nagu poleks ta kuulnudki.

Süülike looduseleadust.

Kalkun — kodulinnuks kultuweritud metsalind, sõõb laeru, odre, leiba, joob wett. Tiwad lühikesed ja ei lenda kuigi kaugele. Muneb 11—17 muna ja hakkab siis auduma, munad on kanamunast suuremad ja apra koorega. Poegade eest hoolitseb õnal ja õpetab neid teri nokkima. Armastab uhtlust ajada.

Kaiser — kultuwinimesest kujunenud metsloom, sõõb tuld ja tõrwa ja joob werd. Lendab ilma tiwadeta Prantsuse piirilt Wene piirile. Ei mune ise, waid lasjed munad wabrikus walmistada. Munad on sumadanide suurused ja kõwa kestaga. On 11—17 miljoni muna walmis, hakkab häwitama. Inimeste elust ei hooli jüugugi ja oma pojad õpetab murdwargaks. Hirmus upsakas. Reflector.

Ilmaime.

„Mõtke, ma sain herra Kitiipungaga kokku ja ta pakkus mulle raha laenuks.“

„Noh, see on tõeste ime! Ja sa wõtsid?“

„Ei, mul polnud tarwis.“

„Sõm, see on veel suurem ime!“

Trükkist ilmunud uued raamatud:

Sasuja

Kurbmäng kuues pildis 13. aastajast, Ed. Bornhöhe sellel sama nimelise jutustuse ainetel A. Trilljäre. Hind 1 rub.

Kalapüüdjä käsiraamat.

Kala- ja wähipüügi saladused ja uuemad püügiriistad. Täielik juhatus, kudas häid sõõtasi walmistada ja kalu õngitseda, ühes kodumaa kalade kirjeldusega. Raamatus on 25 pilti. Hind 50 kop. Saada igast raamatukaupluselt.

„Kulla herrad, ei enam vihtasi ilma rahata saa. Saunaperemehed riputavad nad liig kõrgele.“
 „Kas siis kuldagi kopiga ei saa alla tömmata, või koguni käpatagi.“
 „Ei, ei. Kuult kolm kopikat, on see ainuke abinõu, millega viha kätte saab.“

Sürgi nutulaul.

Sealt Bosporuse kalda pealt
 On kuulda Sürgi nutu healt,
 Ja kurdab oma rumalust
 Ja soovib Willul hultust.
 „Oh Willu, miks mind petsid sa,
 Et hakkasin ma södima!
 Ma murdsin erapooletust,
 Kuid nüüd on kadund sõjalust.
 Ju Dardanellid kaovad,
 Stambuli müürid waovad,
 Sofiast malka rääkida,
 Oh Muhamed mind aita sa!
 See Rimann-Sanders hulluste
 Mind mäsib Saksa võrguse.
 Ja von der Goltz, see aitas ka
 Et hullu tembu tegin ma.
 Oh Enver-pasha, sul ka süüd,
 Et siplen hutatufes nüüd,
 Sa äraandjaks hakkasid,
 Mind Saksa võrku tõustasid.
 Sa, Enver, oled tõeste hull!
 Tead küll, mis litlefin ma sul:
 Et Venemaaga sõdida
 Ei tohi iial Sürgimaa.
 Nad Plewna all meid peetiwad,
 Batumi ammu võetiwad,
 Kuid ikka me' ei parane,
 Waid ennast peksta lafeme.
 Oh Allah, Allah, Muhamed,
 Tea, et on wiimjed päewad need,
 Mis meel Europas elame . . .
 Meid Afastasse aetakse!
 Seal Türl ja Willu Franzuga
 Oma päewi võtavad lõpeta.
 Konstantinopolis kuldrift
 Saab aga ilutsema wist!“
 J. Kuulipilduja.

Rahulolemata. „Mispärast teie peremees täna nii tufane on?“

„Jah, näete, ta tahtis ennast pankroti teha, aga seal selgus, et tal alles veel liiga vähe võlgast on.“

Mees-maadeteadlane. „Kas sa ei näinud mu võtmeid?“

„Kägin.“

„Kus?“

„Lõunapoolses toas, kirdepool suurt kapit.“

Amerika reklame. „Ostke uut juustekasvatamise abinõu „Karwalin“. Ta teeb imet! Iga pudeliga antakse käärid hinnata kaasa!“

Rudas kapsaid kasvatada

Kirjutanud Hansu Suhani. ::: Sind 20 kop.

Ülemalnimetatud raamat on meie põllupidajate tarviduste kohaselt ja arusaadaval keelel kirjutatud ning võib kapsa kasvatamise juures täielikult käsiraamatuks olla.

Ta kaotab kaebtuse, et kapsad ei kaswa, ja tõstab saagi mitmewõrdjeks.

Igaüks, kes kapsaid kasvatab, muretsegu omale tingimata see raamat.

Saada igast raamatukauplusest.
 „Teaduse“ kirjastus Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal.
 Sisjekäit Riiutli uulitsalt.

Jalapallimängu õpetus

piltidega. Sind 40 kop. Käsiraamat algajatele ja mängijatele. „Teaduse“ raamatukauplus Tallinnas Harju ja Riiutli uul. nurgal 46/15.

Meie Matsi järgmine (43.) sõjanummer ilmub 13. juunil.

„Meie Matsi“ aastatelliid saavad hinnata kaasa:

Seinakalender 1915. Teaduse tähtraamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awalbused — 60 f. Seitseme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune köök — 1 r.

Raasanded, väljaarvatud sent veel ilmumata „Seitsemeliiduriigi hümnused“, saadetakse tobe peale tellimiseraha kättesaamist ära. Kuudewitist tellijad saavad raasanded osataupa.

Särelehtud „Meie Matsi“ eest hoiatame!

Асс. реж. геззурою. Вастутан тоimetaja Jakob Jaakon. Väljaandja J. Rumi. M. Schiffer'i trükk, Tallinnas.

EESTI
 RAHVUSRAAMATUKOGU
 AR